

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาวะที่สังคมไทยเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างไม่หยุดยั้ง และมีการแข่งขันในทุกด้านสูง สภาวิชาการดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา ที่นับเป็นการสร้างคนเพื่อให้เป็นพลังและมั่นคงสมอง ในการพัฒนาประเทศให้สังคมไทยมีความก้าวหน้า ทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาไทย จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญอย่างครบถ้วน โดยยึดหลักสำคัญ 3 ประการ ประการแรกจะต้องคำนึงถึงความเป็นเอกภาพ มีมาตรฐานและนโยบายที่ชัดเจน แต่แตกต่างกันได้ในวิธีปฏิบัติ ประการที่สอง เน้นการกระจายอำนาจการจัดไปสู่อุ้งค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และ ประการที่สาม การมีส่วนร่วมของประชาชน นั้นหมายถึงว่า สถาบันการศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้หลายวิธี แต่จะต้องให้ได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำ (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2543: 1-5, 22-23; และ กมลสุดประเสริฐ, 2544) ซึ่งที่ผ่านมา การจัดการศึกษาในรูปแบบเดิมไม่มีความหลากหลายในวิธีการปฏิบัติ มีแต่ความหลากหลายของนโยบายและมาตรฐาน และไม่มีความเป็นเอกภาพ จึงนำไปสู่การแข่งขัน ที่จะเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาที่ตนเองคิดว่ามีมาตรฐานสูง ทำให้เยาวชนไทยขาดความร่วมมือร่วมใจในการศึกษาและการทำงานร่วมกัน เป็นผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของไทยในปัจจุบัน (มนตรี ศุภาพร, 2541: 32-34)

จากการจัดอันดับความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษาโดยเอเชียวิก ซึ่งเป็นสื่อมวลชนระดับสากล พบว่า สถาบันอุดมศึกษาไทยถูกจัดไว้ในอันดับท้ายๆ ในปี พ.ศ. 2543 การจัดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำภาครัฐ ที่ดีที่สุดในเอเชีย ตามเกณฑ์มหาวิทยาลัย (ที่มีหลายสาขาวิชา) จำนวน 77 แห่ง พบว่า มหาวิทยาลัยของประเทศไทย 5 แห่ง อยู่ในอันดับที่ 51, 53, 59, 61, และ 63 และอยู่ในอันดับที่ต่ำกว่ามหาวิทยาลัยใน ญี่ปุ่น ฮองกง เกาหลีใต้ สิงคโปร์ และมาเลเซีย (Asia Week, 2000: 44-47) ซึ่งแสดงว่าการจัดการศึกษาของไทย ยังไม่บรรลุผลตามที่มุ่งหวัง จุดอ่อนของการศึกษาระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน เกิดขึ้นเนื่องจากกฎระเบียบที่ล้าสมัยของระบบราชการ ทำให้ขาดประสิทธิภาพ และการมุ่งเน้นเฉพาะการเรียนการสอน ไม่ให้ความสำคัญการวิจัยที่จะช่วยเสริมสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ นอกจากนี้ วิธีจัดการเรียนการสอนไม่สามารถสร้างให้ผู้เรียนรู้จักการ คิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ เน้นแต่การท่องจำจากการบรรยายของอาจารย์หน้าชั้นเรียน ปัญหาการขาดแคลนอาจารย์ที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยี รวมทั้งความร่วมมือในการจัดการศึกษากับภาคอุตสาหกรรมมีจำกัด และจุดอ่อนที่สำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษา คือคุณภาพของหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเทคโนโลยีทางด้านวิชาการและการวิจัย (รุ่ง แก้วแดง, 2541: 36-37; วิทยา เชียงกุล, 2540: 48, 72 และสำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา, 2543: 9)

การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาไทยเพื่อให้มีพื้นฐานสำหรับการแข่งขันระดับชาติได้ จำเป็นต้องพัฒนาปัจจัยสี่ด้าน คือ เสรีภาพทางวิชาการ วินัยทางวิชาการ ความสัมพันธ์ของรัฐบาลกับสถาบันอุดมศึกษา และการบริหารระบบการเงินเพื่อการอุดมศึกษา (จรัส สุวรรณเวลา และคณะ, 2540: 328-329) สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ จึงกำหนดให้การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นหนึ่งในวิสัยทัศน์การพัฒนาระดับอุดมศึกษาโดยกำหนดให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาไทยต้องมีเอกภาพเชิงนโยบายและมาตรฐาน สถาบันอุดมศึกษามีสภาพเป็นนิติบุคคล ที่พัฒนาระบบบริหารและการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพได้ด้วยตนเอง ตรวจสอบได้ภายใต้กลไกการประกันคุณภาพ และสามารถยกระดับให้ทัดเทียมกับสากลได้ (สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา, 2543: 3, 10-11)

การมุ่งพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้มีเอกภาพเชิงนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถตรวจสอบได้ จึงเป็นเป้าหมายหลักสำคัญ ดังนั้นแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพการอุดมศึกษา 5 ประการ ดังนี้ ประการแรก คือ การสร้างความแข็งแกร่งและยั่งยืนทางวิชาการทางด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา โดย สถาบันอุดมศึกษาต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษอย่างมีระบบและต่อเนื่อง เผยแพร่รายงานคุณภาพการศึกษาแก่สาธารณชน ที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์และ แนวทางของ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประการที่สอง คือ สนับสนุนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องให้สอดคล้องกับบริบทและปรัชญาของสถาบัน นำไปสู่วัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งคุณภาพ และ ประชาคมวิชาการที่เข้มแข็ง ประการที่สาม คือ พัฒนาการตรวจสอบระบบการศึกษา และการประเมินคุณภาพระบบการศึกษาของตนเองให้มีประสิทธิภาพ เพื่อรับการตรวจสอบทั้งจากภายในและภายนอก ประการที่สี่ คือ ส่งเสริมการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา โดยคำนึงถึงคุณภาพและผลการพัฒนาคุณภาพเป็นหลักเกณฑ์สำคัญ และประการที่ห้า คือ สร้างเครือข่ายการประกันคุณภาพระดับสาขาวิชาและระดับสถาบัน เพื่อให้มีการติดตามความก้าวหน้าด้านการประกันคุณภาพ การเผยแพร่ความรู้ และร่วมมือช่วยเหลือพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพให้มีความเป็นสากล (สำนักนโยบาย และแผนอุดมศึกษา, 2543: 13, 17, 26)

แรงผลักดันในการที่จะทำให้สถาบันการอุดมศึกษาต้องมีการพัฒนาให้ทันเทคโนโลยีและความต้องการของสังคมปัจจุบัน นอกเหนือจากการประกันคุณภาพการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แล้ว การเปรียบเทียบสมรรถนะ (Benchmarking) ก็เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนางานการศึกษาได้ การเปรียบเทียบสมรรถนะ เป็นกระบวนการในการเปรียบเทียบความสามารถขององค์กรกับ องค์กรหรือบริษัทอื่นที่เป็นเลิศ ในด้านการปฏิบัติงาน ด้านผลผลิต และด้านคุณภาพ เป็นกระบวนการการพัฒนาตัวเองด้วยการเรียนรู้จากผู้อื่น เพื่อนำข้อมูลจากองค์กรที่ดีเลิศมาพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นหรือง่ายขึ้นกว่าเดิม จึงนับว่าเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่จะทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (Karlöf & Ostblom, 1994: preface) ดังนั้น การเปรียบเทียบสมรรถนะ จึงเป็นหนทางที่นำไปสู่การแบ่งปันความรู้ แนวคิด วิธีการปฏิบัติในการบริหารงาน การแก้ไขปัญหา และเป็นวิธีการที่ช่วยลดค่าใช้จ่าย ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการเพิ่มคุณภาพ เพื่อให้สามารถพัฒนาไปสู่มาตรฐานระดับสูงสุด [http://www.Benchmarking.gov.uk/about_bench/whatisit.asp [2003, October23]; [2006, January23]]

ในทางธุรกิจ การเปรียบเทียบสมรรถนะ เป็นการใช้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลงานใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ ทำให้ประสิทธิผลในการทำงาน เพิ่มขึ้น และ คงไว้ซึ่งความได้เปรียบคู่แข่งกัน แต่ในทางการศึกษา การเปรียบเทียบสมรรถนะ เป็นการแข่งขันเพื่อให้เกิดแรงจูงใจ และมีศักยภาพ ทำให้สถาบันมีชื่อเสียง เป็นที่รับรู้และยอมรับของสาธารณชน ส่งผลให้บัณฑิตที่จบจากสถาบันมีความรู้ความสามารถทำให้ได้รับการจ้างงานและมีงานทำ เป็นการสร้างเสริมให้สถาบันมีชื่อเสียงมากขึ้น คงชื่อเสียงของสถาบันไว้ และก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนให้มีการปฏิบัติที่ดีขึ้น มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Doerfel and Ruben, 2002: 7-8; http://www.benchmarking.gov.uk/about_bench//whvuseit.asp(2003, October 23) นอกจากนี้ การเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารจัดการ การศึกษาจะช่วยทำให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา เกิดความโปร่งใส เป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารและบุคลากร ได้เปรียบเทียบการดำเนินการระหว่างองค์กรที่เป็นเลิศกับองค์กรของตนเอง เพื่อนำมาสู่การปรับปรุงพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพแบบก้าวกระโดด ทัดเทียมกับองค์กรที่เป็นเลิศหรือดีกว่าได้ (Krames, 2002: 16-18; Jackson and Lund, 2000b: 4-5; จรัสสุวรรณเวลา, 2540: 328-332; Mosier & Schwarzmuller, 2002: 103) รวมทั้งเป็นวิธีการที่ช่วยลดอุปสรรคของกระแสการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง แม้แต่ในสิ่งที่เป็นปัญหาที่ยากขององค์กร เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ นอกจากนั้นทำให้ผู้บริหารสามารถวางแผน การดำเนินการ และการกำหนดนโยบายใหม่ๆ ให้กับองค์กรได้ดีขึ้น ซึ่งรูปแบบกระบวนการเปรียบเทียบสมรรถนะ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน คือ การสำรวจและทำความเข้าใจกระบวนการดำเนินการภายในของสถาบันตนเอง การค้นหาปฏิบัติการที่ดีเลิศจากองค์กรอื่นที่มีการปฏิบัติคล้ายคลึงกัน

และการประยุกต์พัฒนาปฏิบัติการที่ดีเลิศนั้นเพื่อเพิ่มสมรรถนะของตนเอง (Alstete, 1995: 1-5; Epper, 1999: 20-34)

ประโยชน์ของการเปรียบเทียบสมรรถนะทางการศึกษา สรุปได้ 4 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นแรก เป็นสิ่งที่ท้าทายที่ทำให้เกิดการปรับปรุงระบบงานและการบริการที่มีคุณภาพ โดยการวิเคราะห์สถาบันที่เป็นเลิศในกลุ่มสมาชิก และนำเอารูปแบบของสถาบันที่เป็นเลิศมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้มีรูปแบบเป็นของตนเอง ประเด็นที่สอง เป็นการเพิ่มสมรรถนะของมหาวิทยาลัย โดยการเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงาน เปลี่ยนวัฒนธรรมของสถาบันและวัฒนธรรมของกลุ่มย่อยต่างๆ ประเด็นที่สาม ช่วยให้เห็นสิ่งที่ต้องการพัฒนาและปรับกลยุทธ์ของสถาบันให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการเปรียบเทียบการประเมินผลสำเร็จกับกลุ่มเพื่อนสมาชิก ประเด็นที่สี่ ช่วยให้กลุ่มสมาชิกเกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีคุณค่ามีการสร้างสรรค์พัฒนาระบบงานใหม่ๆ

การจัดการศึกษาของคณะแพทยศาสตร์ ในฐานะที่เป็นองค์การการศึกษาระดับอุดมศึกษา และเป็นองค์การที่ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรด้านสุขภาพของประเทศ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคม การจัดการศึกษาต้องเน้นการตอบสนองต่อความต้องการด้านต่างๆ ของประเทศ ร่วมกับการคงไว้ซึ่งลักษณะความเป็นวิชาชีพ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเห็นประโยชน์สุขของผู้อื่น ความร่วมรู้สึก ความมีอหิชาศยดี อ่อนน้อม รู้จักหน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต และเที่ยงธรรม ดังนั้นการบริหารจัดการการศึกษา จึงต้องมีคุณภาพ มีการประเมินผลการเรียนและผลผลิต เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ดีเลิศ เพื่อให้ผู้บริหารและสาธารณชนรับรู้รับทราบข้อมูล และเห็นความแตกต่างของบัณฑิตที่จบจากสถาบัน แต่ปัจจุบันพบว่ามีการแข่งขันกันระหว่างภาควิชาทางคลินิก จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีการเตรียมผู้นำองค์การด้านแพทยศาสตรศึกษา ให้เป็นผู้ที่สามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการในอนาคต รวมทั้ง มีการการวางแผน และ กำหนดกลยุทธ์ตลอดจนการดำเนินการในการบริหารจัดการการศึกษา และปรับโครงสร้างสถาบัน ให้มีรูปแบบที่รองรับการเปลี่ยนแปลง (Kaufman, 1998: 1; Lashway, 2003: 1-5; and Yedidia, 1998: 631-639)

แม้วิทยาลัยฯ/คณะแพทยศาสตร์ทุกสถาบันได้ดำเนินการประกันคุณภาพ โดยมีการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในองค์การในรูปแบบของการประเมินตนเอง เพื่อเตรียมรับการประเมินคุณภาพการศึกษาจากภายนอก และได้เชิญบุคลากรจากภายนอกสถาบันมาเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาในลักษณะกัลยาณมิตรแล้ว แต่พบว่ายังไม่มีการศึกษาหรือนำรูปแบบการเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐมาใช้บริหารจัดการเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับคณบดีหรือผู้บริหารระดับสูง ให้เกิดการปรับปรุงพัฒนา การบริหาร

จัดการแพทยศาสตรศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับบริบทสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง สำหรับเครื่องมือที่ใช้ประเมินความสำเร็จนั้นต้องเป็นเครื่องมือที่สามารถบ่งบอกคุณภาพและประสิทธิผลขององค์การได้อย่างแท้จริง และระบบที่ใช้วัดในการประเมินความสำเร็จขององค์การในปัจจุบันต้องมีคุณลักษณะพึงประสงค์ 5 ประการ คือ รายการที่ใช้วัดต้องมีจำนวนน้อยแต่เป็นรายการที่สำคัญ มีความสามารถในการทำนายสูง ใช้ได้ทั่วทั้งองค์การ มีความคงที่สูง และใช้วัดทดแทนกันได้ นอกจากนี้ยังต้องมีความครอบคลุมประเด็นต่างๆ ที่สามารถแสดง ผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานขององค์การได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากองค์การเปรียบเสมือนระบบย่อยของระบบสังคมอยู่ในสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกขององค์การ (Meyer, 2002: 6)

รูปแบบการประเมินสมรรถนะขององค์การมีหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่ผู้วิจัย นำมาประยุกต์สร้างเครื่องมือประเมินความสำเร็จของสถาบัน และสำหรับผู้บริหารแพทยศาสตรศึกษามหาวิทยาลัย มาจากรูปแบบการประเมินองค์การตามกรอบของ Malcolm Baldrige National Quality Awards (MBNQA) ของอเมริกา รูปแบบการประเมินองค์การตามกรอบของ European Foundation for Quality Management (EFQM) ของยุโรป และรูปแบบการประเมินองค์การแบบสมดุลตามกรอบ Balanced Scorecard (BSC) ของ Kaplan and Norton รูปแบบการประเมินสมรรถนะขององค์การทั้งสามรูปแบบมีการนำไปใช้อย่างกว้างขวางทั้งในวงการธุรกิจและวงการการศึกษา แต่ละรูปแบบมีจุดแข็งและจุดอ่อนต่างกัน (Hart & Bogan, 1992: 37-39) สรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินองค์การตามกรอบ MBNQA เป็นเส้นทางสู่การปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยการมองว่าคุณภาพอยู่คงที่ (static) และในคู่มือปฏิบัติการใช้เพียงคำถามว่า “ทำได้อย่างไร” และ “ท่านมีการประเมินและพัฒนาปรับปรุงอย่างไร” เป็นผลให้เกิดการเชื่อมโยงกันของจุดที่เป็นปัญหา สู่จุด คำตอบ ก็คือวงจรของการพัฒนาปรับปรุงแบบต่อเนื่องไม่หยุดยั้งนั่นเอง จึงเป็นเครื่องมือนำทางช่วยให้สถาบันเคลื่อนจากคุณภาพ ณ จุดปัจจุบัน ไปสู่จุดที่สถาบันมีศักยภาพอย่างแท้จริง

2. รูปแบบการประเมินองค์การตามกรอบ EFQM เป็นรูปแบบการเชื่อมโยงระหว่างผู้บริหารระดับสูง กับผลลัพธ์ขององค์การ หรือ ระหว่าง ผู้นำ กระบวนการขององค์การ กับผลลัพธ์ขององค์การ ทำให้สามารถเชื่อมโยงให้เข้ากับกลยุทธ์การบริหารจัดการ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ถูกต้อง และทำให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย เป็นรูปแบบการบริหารจัดการขั้นพื้นฐาน เช่น ภาวะผู้นำ นโยบาย กลยุทธ์ และกระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งมุ่งเน้นกระบวนการบริหารแบบบูรณาการ และอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของข้อมูลและกระบวนการบริหารข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง โดยเฉพาะการวัดผลลัพธ์ที่มุ่งเน้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้รับบริการ พนักงาน สังคม

และผู้เกี่ยวข้องด้านการเงิน งบประมาณ รวมทั้งมีกลไกการป้อนกลับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และการเรียนรู้ และมีเป้าประสงค์หลักของการมอบรางวัลเพื่อให้สถาบันเกิดแรงบันดาลใจมุ่งสู่ คุณภาพระดับโลก “world-class status” (Doherty, 1997: 246)

3. การประเมินองค์การแบบสมดุล หรือ Balanced Scorecard (BSC) นอกจากจะเป็น รูปแบบการประเมินผลด้านการเงิน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารจัดการ และผลปฏิบัติ ขององค์การแล้ว ยังแสดงให้เห็นรูปแบบของการประเมินองค์การที่บูรณาการให้เกี่ยวข้องเชื่อมโยง กับลูกค้า กระบวนการภายใน พนักงาน และระบบปฏิบัติงาน ให้นำไปสู่ความสำเร็จทางด้านการเงินในระยะยาว ทำให้เกิดสมดุลระหว่างดัชนีของความสำเร็จทั้งด้านการเงินและความสำเร็จที่ไม่ใช่ด้านการเงินได้ เกิดสมดุลระหว่างองค์ประกอบขององค์การทั้งภายในและภายนอก และเกิด สมดุลระหว่างดัชนีตามและดัชนีนำในการประเมินความสำเร็จขององค์การ

จึงเห็นได้ว่ารูปแบบการประเมินสมรรถนะองค์การทั้งสามรูปแบบที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา มีจุด แข็ง จุดอ่อนที่ต่างกัน เช่น กรอบ MBNQA จะเน้นมุมมองด้านกระบวนการจัดการองค์การ ด้านสารสนเทศและการวิเคราะห์ข้อมูลองค์การ แต่ไม่ได้เน้นด้านมุมมองผลกระทบต่อสังคม กรอบ EFQM จะเน้นด้านผลลัพธ์ขององค์การ ด้านทรัพยากร และด้านผลกระทบต่อสังคม แต่ไม่ได้เน้น มุมมองด้านสารสนเทศ และการวิเคราะห์ และด้านกระบวนการจัดการผลผลิตขององค์การ กรอบ BSC จะเน้นมุมมองด้านการเงินขององค์การ และด้านผู้รับบริการ แต่จะไม่ได้เน้นมุมมองด้านความ พึงพอใจของบุคลากร ด้านสารสนเทศและการวิเคราะห์ข้อมูลขององค์การ และด้านมุมมองของ ผลกระทบขององค์การต่อสังคม ถ้าหากได้มีการผสมผสานกรอบการประเมินองค์การทั้งสาม รูปแบบเข้าด้วยกัน โดยการเพิ่มประเด็นต่างๆ ที่ขาดหายไปจะทำให้ได้ระบบการประเมิน ประสิทธิภาพคุณภาพการบริหารจัดการองค์การที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและครอบคลุม ประเด็นการบริหารจัดการองค์การครบทุกมิติ

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนารูปแบบการเปรียบเทียบสมรรถนะแบบ บูรณาการของการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยคาดหวังว่า ผลการวิจัยจะให้ข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการเปรียบเทียบสมรรถนะแบบบูรณาการของการ บริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็น เครื่องมือของผู้บริหารสถาบันแพทยศาสตร์ ในการประเมินสมรรถนะการบริหารจัดการการศึกษา ของสถาบันตนเอง และ นำผลที่ได้ มาบริหารจัดการงานแพทยศาสตรศึกษาให้มีคุณภาพ และ มาตรฐานที่ดีเลิศ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพกระบวนการจัดการศึกษาของสถาบันด้านผลการปฏิบัติงาน ด้านความสามารถ และด้านผลลัพธ์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และสามารถพัฒนาสมรรถนะ วิทยาลัยแพทยศาสตร์/คณะแพทยศาสตร์ สู่อการเป็นองค์การที่มีคุณภาพชั้นนำระดับโลกได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนารูปแบบการเปรียบเทียบสมรรถนะแบบบูรณาการของการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

คำถามการวิจัย

รูปแบบการเปรียบเทียบสมรรถนะแบบบูรณาการของการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ จะมีรูปแบบเป็นอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย มีดังนี้

1. เป็นการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษา ของคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวนทั้งหมด 11 แห่ง ดังต่อไปนี้

- 1) คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
- 2) คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 3) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 4) คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
- 5) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- 6) วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า
- 7) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- 8) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 9) วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล
- 10) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 11) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

2. เป็นการศึกษารูปแบบการเปรียบเทียบสมรรถนะแบบบูรณาการของการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยประยุกต์กรอบการเปรียบเทียบสมรรถนะจากรูปแบบการประเมินองค์การตามกรอบของ Malcolm Baldrige National Quality Awards (MBNQA), รูปแบบการประเมินองค์การตามกรอบของ European Foundation for Quality Management (EFQM) และรูปแบบการประเมินองค์การตามกรอบของ Balanced Scorecard (BSC)

3. องค์ประกอบของรูปแบบการเปรียบเทียบสมรรถนะแบบบูรณาการของการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) หลักการ แนวคิด วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหาและสาระของรูปแบบ 3) แนวทางการนำไปใช้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการเปรียบเทียบสมรรถนะแบบบูรณาการของการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีกรอบแนวคิดในการศึกษามาจากการประเมินองค์การตามกรอบของ Malcolm Baldrige National Quality Awards (MBNQA) การประเมินองค์การตามกรอบของ European Foundation for Quality Management (EFQM) และการประเมินองค์การตามกรอบของ Balanced Scorecard (BSC) สรุปรายละเอียดของแต่ละกรอบการประเมินพอสังเขปได้ดังนี้

1. การประเมินองค์การตามกรอบของ Malcolm Baldrige National Quality Awards (MBNQA)

การประเมินองค์การตามกรอบของ Malcolm Baldrige National Quality Awards (MBNQA) มีเกณฑ์ที่สำคัญ 4 ด้าน คือ ด้านที่หนึ่ง ตัวผลักดัน (Driver) ได้แก่ ผู้นำอาวุโสและบทบาทที่สำคัญ ด้านที่สอง คือ ระบบ (System) ได้แก่ กระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวกับ เอกสาร และการบริหารเอกสารที่ดี ด้านที่สาม คือ การวัดความก้าวหน้า (Measure of progress) ได้แก่ การวัดการปฏิบัติเพื่อเป็นการกระตุ้นกระบวนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และด้านที่สี่ คือ เป้าประสงค์ (Goal) ได้แก่ ผลลัพธ์ด้านการเงินและผลลัพธ์ที่ไม่สามารถนับเป็นเงินได้ ทั้งนี้การประเมินองค์การตามกรอบ MBNQA พิจารณาใน 2 ประเด็น คือการตรวจสอบตามองค์ประกอบ และระบบการให้คะแนนในการตรวจสอบ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 เกณฑ์ประเมินองค์การการศึกษาตามกรอบของ Malcolm Baldrige National Quality Awards (MBNQA) จะประเมินจากองค์ประกอบ 7 ด้าน [[http://www.quality.nist.gov/PDF_files/2005_Education_Criteria.pdf\(2005.September15\)](http://www.quality.nist.gov/PDF_files/2005_Education_Criteria.pdf(2005.September15))] คือ 1) ภาวะผู้นำ 2) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ 3) การเน้นความสำคัญของผู้เรียน 4) การประเมินผลสถาบัน การวิเคราะห์ และการบริหารความรู้ 5) การเน้นความสำคัญของอาจารย์และบุคลากร 6) กระบวนการบริหารจัดการ 7) ด้านผลลัพธ์สมรรถนะของสถาบัน

1.2 ระบบคะแนนตามกรอบของ Education Criteria for Performance Excellence 2005 มีคะแนนรวมทั้งหมด 1,000 คะแนน คะแนนที่ให้ขึ้นอยู่กับผลการประเมินองค์การใน 2 ด้าน คือ ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์

1.2.1 ด้านกระบวนการ เป็นการประเมินใน 4 มิติ คือ 1) มิติแนวทางวิธีการ
2) มิติการนำไปสู่การปฏิบัติ 3) มิติการเรียนรู้ในองค์กร 4) มิติการบูรณาการ

1.2.2 ด้านผลลัพธ์ เป็นการประเมินใน 4 มิติ คือ 1) มิติระดับของผลการดำเนินงาน
2) มิติแนวโน้ม 3) มิติการเทียบเคียงสมรรถนะ 4) มิติการเชื่อมโยง

2. การประเมินองค์กรตามกรอบของ European Foundation for Quality Management (EFQM)

การประเมินองค์กรตามกรอบของ European Foundation for Quality Management (EFQM) เป็นการประเมินผลและพัฒนาการทำงานที่ประสบผลสำเร็จของตนเอง เกี่ยวกับเรื่อง ความพึงพอใจของลูกค้า ความพึงพอใจของบุคลากร ระดับการปฏิบัติงาน และผลกระทบขององค์กรต่อสังคม เกณฑ์เฉพาะของรางวัล The European Quality Award ประเมินจากองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านการดำเนินการ (Enabling Factors) และองค์ประกอบด้านผลลัพธ์ (Result Factors) โดยมีเกณฑ์การประเมิน 9 ด้าน คือ 1) ความพึงพอใจของผู้รับบริการ 2) การบริหารบุคลากร 3) กระบวนการบริหารจัดการองค์กร 4) ภาวะผู้นำ 5) นโยบายและยุทธศาสตร์ 6) การบริหารทรัพยากร 7) ความพึงพอใจของบุคลากร 8) ผลกระทบต่อสังคม และ 9) ผลลัพธ์ของการดำเนินการขององค์กร

3. การประเมินองค์กรตามกรอบของ Balanced Scorecard (BSC)

การประเมินองค์กรแบบสมดุล (Balanced Scorecard) เป็นการพิจารณาจากตัวชี้วัดใน 4 มุมมอง ดังต่อไปนี้ 1) มุมมองด้านการเงิน 2) มุมมองด้านลูกค้า 3) มุมมองด้านกระบวนการภายใน และ 4) มุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การเปรียบเทียบสมรรถนะแบบบูรณาการ หมายถึง การวัดความสามารถของวิทยาลัย/คณะแพทยศาสตร์ในการดำเนินงานด้านการผลิตบุคลากรแพทย์หลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต ซึ่งผู้วิจัยบูรณาการมาจากกรอบการประเมินองค์กรแบบอเมริกา ของ Malcolm Baldrige National Quality Awards (MBNQA) กรอบการประเมินองค์กรแบบยุโรป ของ European Foundation for Quality Management (EFQM) กรอบการประเมินองค์กรแบบสมดุลของ Balanced Scorecard (BSC) โดยใช้แนวคิดของการเปรียบเทียบสมรรถนะ (Benchmarking) ซึ่งเป็นการประเมินตนเองด้านการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษา สำหรับวิทยาลัย/คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ และเปรียบเทียบสมรรถนะขององค์กรกับมาตรฐานสูงสุด หรือมาตรฐานที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษา แบบอ้างอิงเกณฑ์ของการวัด

ความสำเร็จในการบรรลุเกณฑ์นั้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้วิถีปฏิบัติที่ดีของผู้อื่นแล้วนำมาประยุกต์ใช้ปรับปรุงตนเองและองค์การอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดนวัตกรรม การพัฒนาตนเองและการพัฒนาองค์การ และเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาองค์การสู่ความเป็นเลิศในระดับมาตรฐานโลก

การบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษาของวิทยาลัย/ คณะแพทยศาสตรมหาวิทาลัยของรัฐ ในองค์ประกอบ ต่อไปนี้ 1) ภาวะผู้นำ 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การเน้นความสำคัญของผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 4) การเน้นความสำคัญของอาจารย์และบุคลากร 5) การวิเคราะห์ และการบริหารความรู้ของสถาบัน 6) การบริหารจัดการ 7) ทรัพยากร 8) ความรับผิดชอบต่อสังคม 9) การเงิน 10) ผลลัพธ์ของสถาบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อพัฒนารูปแบบการเปรียบเทียบสมรรถนะแบบบูรณาการของการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ สรุปขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ด้วยการศึกษาวเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร วารสาร ตำรา และผลการศึกษาวจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษารูปแบบการเปรียบเทียบสมรรถนะแบบบูรณาการของการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ขั้นตอนที่ 3 การยกร่าง และตรวจสอบรูปแบบฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปผลและการนำเสนอ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้รูปแบบการเปรียบเทียบสมรรถนะแบบบูรณาการของการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งบูรณาการมาจากแนวทางการประเมินองค์การตามเกณฑ์การประเมินองค์การรางวัลคุณภาพระดับโลก

2. ผลของการวิจัยให้ข้อค้นพบสำคัญ เกี่ยวกับรูปแบบการเปรียบเทียบสมรรถนะแบบบูรณาการของการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ อย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดนโยบาย วางแผนการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษาที่มีมาตรฐาน

3. หน่วยงานการศึกษาระดับอุดมศึกษาสามารถนำรูปแบบการเปรียบเทียบสมรรถนะแบบบูรณาการของการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการประเมินการบริหารจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาอื่นๆ ได้

การนำเสนอรายงานการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ด้วยวิธีการพรรณนา (Descriptive) และการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical description) โดยการนำเสนอผลการวิจัย เป็น 6 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 รูปแบบเปรียบเทียบสมรรถนะแบบบูรณาการของการบริหารจัดการแพทยศาสตรศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ และการนำไปทดลองใช้

บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

รายการอ้างอิง